

DESPRE
SENSUL
VIETII

cu Mihai Morar și Părintele Necula

Conversații consemnate de Alexandru Panait

Bookzone
BUCUREȘTI, 2021

Prefață

ÎNSĂȘI VIAȚA

Când L-am simțit prima oară...?

Eram fraged. Nici chiar prunc, dar încă nu flăcău. Trebuia să fie primăvara timpurie a lui nouăzeci și ceva. Ațipisem în camera mea, după orele de școală, obicei sfânt al siestei de prânz pe care mi-l păstrez până în ziua de azi. Țin minte, fotografic, pledul maro din flanel de pe recamier, perdeaua albă, înflorată, pe care mama avea grijă să o păstrez mereu pliată în cute perfecte, covorul persan cu franjurii aranjați, micul meu birou din lemn masiv recondiționat de tata dintr-o întreprindere comunistă, dulapul meu cu haine puține, care avea pe ușă un abțibild de la cafeaua Eduscho (singurul semn că intrasem deja în Vremea Nouă, capitalistă, și, totodată, abia acum îmi dau seama, o profeție că îmi voi deschide, cândva, o cafenea).

Toate erau la locul lor atunci. Aveau grijă ai mei să fie așa. Țineau mult la ordine și curățenie, la „lună și bec”. Și eu eram la locul meu. Unde să fie locul meu, dacă nu acasă? Dar aveam să aflu mult mai târziu, cum află orice copil plecat devreme de acasă. Însă asta e altă poveste. Iar ce vă descriu eu aici e o fotografie pe care nu am făcut-o niciodată și încerc s-o dezvolt azi, după aproape 30 de ani. Și s-o așez la locul ei.

Ațipisem, cum v-am spus, în acest decor în care am uitat să adaug un singur element: lăsasem fereastra cu rame albe a camerei mele puțin crăpată. Iar când m-am trezit din puiul de somn, în cuibul meu de copil intrase deja toată Primăvara. Era un miros de crud, pe care de atunci l-am căutat în toate *eau de parfum*-urile lumii, în toate femeile vieții și l-am găsit în notele de nou-născut, când a fost să-mi țin nou-născutele în brațe.

Am făcut ochi în acea după-masă și Soarele trimisese la mine în cameră, printre blocurile lui Ceaușescu, un fascicul de lumină, unul singur, care scâlda încăperea într-un ocean de Lumină. Și-am făcut ochii mari. Și-am făcut, pentru prima oară conștient, sufletul mare. Copacii din fața garajelor blocului, care ajungeau până la noi, la etajul doi, înverziseră deja, dar abia atunci am avut timp să văd asta. Abia atunci am avut și urechi să aud și cântecul unei păsări grăbite să dea Vestea noului început. Iar eu, la vârsta aia neliniștită, întins în patul meu, respiram atâta Liniște câtă nu mai simțisem până atunci.

Eram fraged. Și aveam atâta Viață...

E cea mai puternică amintire a mea din copilărie. Mulți ani mi-a fost teamă, de câte ori mi se adresa această întrebare-clișeu, să o povestesc. Întâi, pentru banalitatea ei. Apoi, pentru intimitatea ei. Chiar și acum, când o scriu pentru prima oară, o scriu rugându-l pe copilul interior să nu se supere că am spus secretul nostru.

Dar atunci, în primăvara aceea timpurie, din nouăzeci și ceva, proaspăt trezit din somnul

după-amiezii, L-am simțit pentru prima oară...

Toate erau la locul lor. Eu eram la locul meu. Ai mei, toți, erau și erau bine. Și, chiar dacă nu apar în fotografia asta pe care nu am făcut-o niciodată, sunt și ei prezenți. La fel cum, în fotografie, sunt prezente toate visurile mele de copil, toate jocurile, și curtea blocului, și ultima bancă din clasă, în care îmi găseam locul, și casa bunicilor, și taberele la Năvodari... E prezență chiar și în absență.

Dar aceasta e cea mai puternică amintire din copilărie pentru că era pentru prima dată când am conștientizat, în viața asta, că există momente în care poți să nu faci nimic, să nu te joci, să nu alergi, să nu aștepți, să nu te gândești la ceva, să nu îți dorești ceva, momente în care, pur și simplu, doar ești.

Atunci, am realizat că sunt. Și aveam atâta Viață...

Poate că mă veți întreba dacă L-am mai simțit de atunci? De nenumărate și de-multe-uitate ori. Când am iubit imponderabil, pentru că eu cred că nimic nu-i mai apropiat de „a fi” decât „a iubi”, iar „a iubi” absolut se confundă cu „a fi”. Când mi-am văzut gemenele, primele născute, prin geamul incubatorului pentru prematuri de la maternitate, și, mai târziu, peste aproape 10 ani, când Mara și Cezara erau deja mari, când am primit, înainte de Crăciun, Semnul că voi fi din nou tată, fără să mai sper că asta s-ar mai putea întâmpla vreodată. Să dai Vieții copii... până la urmă, asta e suprema putere a lui „a fi”. Și, totodată, dovada că ar trebui să așezăm „a fi” deasupra lui „a face”, „a avea”, „a etcetera”...

Dar noi folosim până și în vorbirea curentă, inconștientă, „facem copii”, „facem dragoste”... Cum ar fi să înlocuim de fiecare dată când rostim „facem dragoste” cu „suntem dragoste”... Nu ne-am apropia, oare, mai mult de Viață? Nu ne-am da, oare, mai multă Viață nouă înșine?

Și, da, L-am simțit de mai multe ori din acea după-masă de primăvară timpurie, din copilărie. În răsărituri și asfințituri, în de toate și-n nimicuri, când nici nu m-așteptam, când nici nu visam, când nici nu mai speram, când, pur și simplu, doar eram. Eminescu a descris desăvârșit: „Am înțeles că un om poate avea totul neavând nimic, și nimic având totul.”

Am avut de atâtea ori totul și nu am avut, de fapt, nimic. Am și acum și o să tot am. Scriu aceste rânduri cu puțin timp înainte de a împlini 40 de ani. Nu-s mai înțelept, poate doar am învățat să fiu mai atent la mine. Poate, într-o zi, voi învăța, cu adevărat, să fiu... Până atunci, voi continua să am, să fac, să vreau, să mă gândesc și să mă răzgândesc, să greșesc enorm și să răz-greșesc imens, să mă supăr pe mine și pe cei din jur, să țip, să urlu, să înjur, să-mi fie teamă uneori, să-mi fie frică adeseori, să fiu mereu nemulțumit sau, dimpotrivă, supremul mulțumit, să am totul și, de fapt, să n-am nimic. Dar, acum știu, momentele care mă pot împlini sunt acelea fără „a avea”, „a face”, „a dori”, Viața locuiește în casa lui „a fi”.

Scuzați-mi derapajul poetic, de valoarea unui cenaclu literar de gimnaziu, dar mi-e dragă poezia. Iar mie poezia mi-a salvat viața de mai multe ori.

Am scris asta, mai demult:

*Poezia e atunci când
Nu mai simți niciun gând
Și din tălpi până în minți
Gândești tot ce simți.*

Gădesc în poezii acel foarte, foarte aproape de „a fi”. Dar, e posibil, să nu mai convingi, în vremurile prozaice de acum, cu o banală poezie. De aceea, am să vă spun iar o poveste. Oamenii vor căuta mereu povești...

Vreți să vă spun când L-am mai simțit?

Într-un alt moment în care nu făceam nimic. Nici nu-mi doream, nici nu visam. Poate că era o perioadă când eram chiar îndepărtat de mine, lucram pentru binele altora, nu pentru sinele meu, trudeam pentru realizări și validări exterioare, în dezacord cu vocile mele interioare.

Sufeream cronic de sindromul omului care devine ceea ce face, și nu ceea ce este. Eram (și nici nu știam) viitor pacient al Spitalului Universal al Cetățenilor care Trăiesc cu Regrete. Știați că există un asemenea spital? Doar că pacienții umblă liberi, prin lume, te întâlnești cu ei la fiecare pas. Acum câțiva ani, Karl Pillemer, profesor la Universitatea Cornell, a chestionat 1 500 de persoane trecute de 65 de ani. A vrut să afle care este cel mai mare regret la sfârșitul vieții. Le-a zis bătrânilor „înțelepți” și i-a considerat „experți”. Printre cele mai mari regrete, la vârsta când nu mai e timp pentru toate, se află: regretul că nu au fost mai atenți când și-au ales

partenerul de viață, regretul înstrăinării de familie, regretul de a nu fi spus ce au simțit și regretul de a fi călătorit prea puțin. Dar cel mai mare regret al vârstnicilor „experti” nu au fost nici banii pierduți, nici afacerile prost gândite, nici măcar viciile. Cele mai multe regrete vizau timpul pierdut din cauza grijilor. Bătrânii consideră că timpul este cel mai prețios timp din lume, iar faptul că și l-au pierdut gândindu-se la lucruri care, în fapt, nu s-au întâmplat sau nu aveau cum să fie controlate este cea mai mare greșală a vieții lor.

Cum vă spuneam, eram într-o perioadă a vieții de acumulare... de regrete. Am citit undeva că noi, oamenii, putem funcționa în două moduri: de victime sau de creatori. Putem fi victimele societății, ale vocilor din jurul nostru, ale fricilor, ale tiparelor, de cele mai multe ori, propriile noastre victime. Sau, indiferent ce ne spune lumea sau ce urlă vocile din capul nostru, putem fi creatori: atunci când ne lăsăm adevărul să vorbească, atunci când vorbește tare inima. Suntem creatori atunci când ne dăm voie să fim.

Acesta a fost punctul în care mi-am pus trei întrebări:

- 1. Ce îmi place să fac, din toată inima?**
- 2. Ce/cine mă inspiră să fac ceea ce iubesc?**
- 3. Ceea ce iubesc are un impact asupra altor oameni?**

N-am găsit răspunsul. Pentru că nu a trebuit să-l caut nicăieri. A trebuit doar să-l descopăr. Era în mine. Vocea mea interioară mi-a dictat aceste cuvinte: „FAIN ȘI SIMPLU”. Și L-am simțit cu tot ceea ce sunt eu.

N-am știut, atunci, în ziua aceea, ce să fac cu aceste cuvinte. Habar n-aveam că voi lansa, mai apoi, podcastul cu numele acesta, că îmi va aduce în cale atâția oameni de la care voi învăța cum să ascult, cum să mă ascult, cum să iubesc și cum să mă iubesc. Habar n-aveam că vor asculta atâtea milioane de oameni episoadele „Fain și Simplu” și că va avea un impact atât de puternic și pozitiv asupra lor. Habar n-aveam că unul dintre episoadele acestui podcast va fi punctul de pornire al unei cărți.

Nu e nicio experiență mistică în ceea ce vă povestesc, dar, odată ce ai descoperit drumul, el îți se va arăta, vei ști cum să îl construiești. Trebuie doar să fii atent la tine și blând cu tine.

Cine-L caută îl poate găsi. Dar cine-L descoperă va fi. Dar cine e El?

E cel pentru care nu trebuie să ceri nimănui răspunsuri. E cel pentru care nu trebuie să aștepti de la nimeni validarea. E cel care rămâne în tine atunci când nu mai e nimic și poți simți că ai totul. E cel care, atunci când te golești, te face să te simți prea-plin. E cel pentru care merită să trăiești. E cel care ești.

Pentru mine, cel fraged, trezit în toată primăvara din camera casei părintești, sau cel copt, retrezit în „Fain și Simplu”, acesta este Sensul Vieții. Nu știu alt sens al vieții decât Însăși Viața.

E una dintre cele mai întâlnite întrebări de pe fața Pământului, rostită sau nerostită: „Cum îmi găsesc Sensul în viață?” Și, de multe ori, putem să ne apropiem de răspuns prin negare: „Care sunt lucrurile lipsite de sens din viața mea?” Atâta amar de timp ne pierdem negându-ne viața... Cred că ar fi chiar sănătos să ne facem, din când în când, o listă cu anti-sensuri, non-sensuri, zero-sensuri și, doar prin asta, ne-am apropia un pic de Adevăr...

Ne place să ne ținem departe de Viață. Frica, bunăoară, e unul dintre non-sensurile vieții. Și, mai ales, cea mai mare dintre ele: frica de moarte. Nu e singura, o mulțime de alte frici, nici nu ne dăm seama cât de multe, pornesc de la frica de moarte. Așa, ne îndepărtăm de sensul vieții. „Dacă mori înainte să mori, nu o să mori atunci când mori”, scrie, în alfabet grecesc, deasupra unei uși a Mănăstirii Sfântul Pavel din Muntele Athos. Și atunci, nu ăsta e Sensul? Să trăiești și azi, și să trăiești până mori. Să vrei să mori doar atunci când mori. E, totuși, atâta ne-murire în Viață...

Pentru asta, e suficient să ne redescoperim. Ce suntem? Ființe. Iar cuvântul „ființe” vine de la „a fi”, și nu de la „a face”, „a avea”, „a etcetera”...

Suntem de o ființă... Și avem atâta Viață...

Cu dragoste,
MIHAI MORAR

PROLOG

Nu există coincidențe, ci poate doar o necunoaștere exactă a mecanismelor subtile ale Universului, spunea Jorge Luis Borges, considerat, alături de Kafka și Pessoa, unul dintre autorii fundamentali ai secolului XX. Și cât adevăr în cuvintele astea, nu-i așa? Nu există deloc coincidențe. Nu, refuz să cred asta! Mai ales acum. Cine ar fi crezut vreodată că o discuție amicală avea să vadă lumina tiparului și să se transforme într-o carte? În paginile astea pline de sevă pe care le țineți acum în mână se află tipărite, ca niște mici efigii, ce vor trece cu siguranță proba timpului, îndrăznesc să afirm, vorbe de credință, de înțelepciune duhovnicească, dragoste de oameni, întrebări asupra unor probleme esențiale, curiozități banale, microuniversuri. Ce urmează să citiți este mult mai mult decât o simplă discuție la cafea între doi prieteni, e un dar făcut din inimă, pentru inimi!

Pentru această întâlnire deosebită, am făcut o călătorie, într-o zi absolut superbă, spre un loc tare fain și simplu: Sibiu. Pe cât de simplu, pe-atât de fain! Dar, vai, cât de greu este uneori să ajungi la simplitatea asta! E un drum lung și frumos pe care l-am bătut până aici, pornind dintr-un București din ce în ce mai aglomerat și sufocat. Dacă o să aveți puțină răbdare de-a lungul cărții pe care urmează să o citiți, vă promit, veți vedea că tot drumul acesta nu a fost deloc în van și că el nu este, în esență, decât un efort total nesemnificativ, dacă stau doar și mă gândesc la abundența darurilor pe care le-am primit la capătul lui. Un *El Camino* românesc, dacă vreți. Aceste daruri aș dori să le împart și cu voi, dragilor, dar numai dacă-mi îngăduiți, desigur!

Știu că multă lume e profund nemulțumită de condițiile de mers din țară, dar este drumul meu preferat cu mașina, dintre toate celelalte drumuri pe care am mai mers până acum! Pentru mine, drumul de pe Valea Oltului e totuna cu drumul către casă și reprezintă, bunăoară, și cea mai frumoasă parte a călătoriei, pentru că e încărcat de importanță istorică: e granița din vremuri de demult dintre Țara Românească și Ardeal! Și e absolut încântătoare senzația de libertate pe care ți-o oferă, aceea că poți să treci dintr-un loc în altul fără a mai aștepta la graniță, între două regiuni ale României care au fost despărțite atâta și-atâta amar de timp. E un sentiment de unire, un sentiment de unitate, pe care eu îl trăiesc de fiecare dată când circul pe Valea Oltului.

Pregătindu-mă de întâlnirea ce avea să mă schimbe definitiv la finalul ei, pe drum am ascultat câteva conferințe ținute de cel care avea să-mi fie, preț de câteva ore, interlocutor, sfătuitoare, confident, prieten. Trebuie să vă mărturisesc că, în timp ce făceam asta, am trăit o experiență de *mindfulness creștin*. Mi-a plăcut mult, mult, nu vă mint! M-am simțit binecuvântat de glasul, de mintea și de preaplinul sufletului Părintelui, pe care, cu ocazia rândurilor acestei cărți, la rândul meu, vi le dăruiesc vouă, dragii mei prieteni!

MIHAI MORAR

Mihai Morar: Părinte Constantin Necula, vă tare mulțumesc că mă primiți într-un loc în care glasul nostru capătă niște sonorități aproape mistice, în mijlocul unui milion de cărți depozitate aici, în biblioteca Facultății de Teologie din Sibiu!

Părintele Constantin Necula: Eu îți mulțumesc că ai bătut drumul până aici și făcând asta ai demonstrat lumii un lucru deosebit de important: că nu lenea ne desparte, ci, mai degrabă, că frățietatea ne apropie! Mulțumesc foarte mult!

M.M.: Vă tare mulțumesc că mi-ați acordat șansa dialogului cu dumneavoastră, că începem această conversație și că, ascultându-vă meditația, dacă-mi permiteți această formulare, eu am avut o senzație extraordinară de *mindfulness creștin*. Doar ascultându-vă cuvântul! Vreau să vă felicit și să vă mulțumesc, totodată, pentru faptul că sunteți unul dintre puținii oameni care încă mai vorbesc o limbă română *impecabilă*! Dincolo de faptul ăsta, dați o putere incredibilă cuvintelor din limba română. Eu cred cu tărie în puterea cuvântului, acea putere a cuvântului despre care făcea referire și Marshall McLuhan în *Galaxia Gutenberg*. Mi se pare că dumneavoastră reușiți să faceți lumea mai bună prin cuvânt și prin binecuvântare... Fapt care mă duce cu gândul la prima întrebare.

Credeți că este posibil să mai poți schimba lumea prin puterea cuvântului astăzi? Mai ales astăzi?

P.C.N.: Eu zic că da. Dar te-aș ruga mult să nu mă mai lauzi, că altfel plec, să știi! Mă ridic și plec!

M.M.: Promit să nu mai fac asta!

P.C.N.: Că mi-e greu... Cel mai greu îmi este să le dau note studenților mei și să mi se dea note, la rându-mi. Îți mulțumesc frumos pentru prietenie și vreau să te asigur că aprecierile sunt comune! Cred că acesta este și unul dintre motivele pentru care suntem împreună, aici, astăzi! Dar, înainte de a-ți răspunde, aș dori să precizez importanța locului unde suntem, și anume că ne aflăm în biblioteca Facultății de Teologie. Tot ce-am învățat datorez fluxului generos de informații de aici. Studenția mea, în mare parte, și cea a generației mele, deopotrivă, au fost cu burta pe carte, cu învățat serios, pe bune. Eram copii săraci, marea majoritate, și ne copiam de mână toate cărțile de studiu. Cine ne-ar mai crede pe noi acum dacă i-am spune că prin 1991 noi încă mai copiam de mână cărți, exact ca acei călugări din *Numele Trandafirului* de Umberto Eco? Făceam asta având constantă și vie prezența fricii ca nu care cumva să se schimbe regimul și, într-o zi, să ne trezim dintr-odată că nu mai avem cărți!

M.M.: Aveți vreo amintire specială din acest loc?

P.C.N.: Amintiri din bibliotecă ar fi multe, pentru că mi-am petrecut o bună parte a studenției

aici, dar uite, mă voi rezuma doar la una pentru moment. Fix aici unde suntem noi, în capătul coridorului acestuia îmbibat de infinit, care este biblioteca, în 1991, mai spre toamnă, ca să ne dea burse, Părintele Mircea Păcuraru a făcut un efort, pe care noi, la vremea respectivă, nu l-am prea înțeles. Cerința în sine era ciudată și nepotrivită unui asemenea loc. A trebuit să spargem un zid. De ce toate acestea? mă vei întreba. Ei bine, într-un colț al bibliotecii fusese construit un zid fals, în spatele căruia se aflau toate cărțile interzise de comuniști. Acolo le-au păstrat, timp de patru decenii!

M.M.: Incredibil...

P.C.N.: Prin anii 1950 cred că fuseseră zidite acolo, sub cârmuirea lui Nicolae Bălan. Ei credeau și sperau că lucrurile se vor schimba. Cât a așteptat Părintele Păcuraru, săracul, să spargă zidul ăla, numai Dumnezeu știe! Și ne-am trezit cu o mică comoară!

M.M.: A fost un fel de *unboxing*...

P.C.N.: Da, cam așa! A fost momentul în care am primit în mână, de exemplu, *Dezrobirea religioasă a românilor ardeleni* a lui Silviu Dragomir, autor care era interzis și el în vremurile acelea tulburi și triste! Am mai primit și un volum din Blaga atunci, mi-aduc aminte ca și când s-ar fi întâmplat ieri! În drum spre casă, strânsesem deja un teanc așa, de dimensiuni considerabile, aproape uriaș! Am plecat cu el în brațe de la parter, de-aici de jos, de la bibliotecă, până la dormitor, la etajul